

Yeni düzenlemeler karmaşaya yol açtı, yazılım altyapısı yetersiz kaldı

Verimlilik nükleerden ucuz

Türkiye'nin 2020 yılında ihtiyacı olacak enerjinin 2010 yılındakinin iki katı olacağı tahmin ediliyor. Yapılması planlanan nükleer santral ve diğer doğaya zarar veren yatırımlar da bu tahmin ile gerekçelendiriliyor. Ancak enerji tasarrufu doğrultusunda yapılacaklar, enerji yatırımlarından daha ucuz geliyor.

Yücel TEKİN
Elektrik ve Elektronik Mühendisi

“Enerji verimliliği”, 1970’lerdeki Petrol Krizi’nin etkisiyle gündeme gelmesinden bu yana dünyanın çeşitli ülkelerinde enerji politikalarının belirlenmesinde önem verilen bir kavram olmuştur. Ülkemizde enerji verimliliği çalışmaları 1980’lerden itibaren Elektrik İşleri Etüt İdaresi (EİE) çatısı altında sürdürülmüştür. 2007 yılında Enerji Verimliliği Kanunu yürürlüğe girmiş, kanun çerçevesinde yönetmelikler yayımlanarak uygulamaya konmuştur. Yürürlüğe girmesinin üzerinden 5 yıla yakın süre geçen Enerji Verimliliği Kanunu kapsamında yapılanlara dönüp bakmak gerekiyor.

Yetersiz altyapı

Kanun, enerji verimliliği çalışmalarının şirketler (enerji verimliliği danışmanlık şirketleri) eliyle sürdürülmesi üzerine kurgulanmıştır. Bu kapsamda enerji etüdü, verimlilik artırıcı proje hazırlama ve uygulama hizmetleri bu şirketler tarafından verilmektedir. Şirketlerin, EİE ve onun yetki verdiği kurumlar (meslek odaları ve üniversiteler) tarafından yetkilendirilmeleri tasarlanmıştır. Yetkili kurum sayısı 10’u geçtiğinde EİE’nin şirket yetkilendirme görevini tamamen bu kurumlara bırakması planlanmışsa da, bu sayı henüz üçtür (Elektrik, Makina Mühendisleri Odaları ve Gazi Üniversitesi).

2011 sonu itibarıyla yetkilendirilen enerji verimliliği danışmanlık şirketi (EVD) sayısı ancak 38’dir. İlgili yönetmelikte kapsamlı bir değişiklik yapılabileceği gerekçesiyle 2011 yılı boyunca yetki başvuruları askıya alınmış, sözü edilen kapsamlı değişiklik 27 Ekim 2011’de yönetmeliğin yeniden yayımlanmasıyla hayata geçmiştir. Bu değişiklikte şirketlerin çeşitli alanlarda uzmanlaşmaları hedeflenmiş, şirket yetki belgelerinin A sınıfına yükseltilmesi için ise astronomik değerlerde iş bitir-

me belgesi sahibi olmaları ön koşulu getirilmiş, halk diliyle “büyük balık” kayırılmıştır.

Yönetmeliğin yeniden yayımlanmasından sadece 6 gün sonra 662 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile EİE kapatılmıştır. EİE’nin enerji verimliliği ile ilgili görevlerinin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü tarafından yürütüleceği anlaşılmaktadır. Enerji verimliliği çalışmalarının özerk bir kurum tarafından yürütülmesine yönelik adım atılması gerekirken tam tersi yapılmış, bakanlığın bağlı kuruluşu EİE kapatılarak enerji verimliliğiyle ilgili sorumlulukları ana hizmet birimi olan Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü’ne devredilmiştir.

Kanunda tanımlanan Enerji Verimliliği Koordinasyon Kurulu (EVKK), enerji verimliliği çalışmalarının etkin olarak yürütülmesi ve eş güdümün sağlanması amacıyla üç ayda bir toplanmaktadır. Kurulun birincil görevi ülke çapında enerji verimliliği stratejileri, planları ve programları hazırlamak ve bunların uygulanmasını sağlamaktır. Bu görev doğrultusunda Enerji Verimliliği Strateji Belgesi hazırlanacağı 2010 Ocak ayında duyurulmuş, 2010 yılının ilk çeyreğinde belge taslağı ilgili kuruluşların görüşüne açılmıştır. 2011 Şubat ayında EVKK’dan geçen belgenin yürürlüğe girmesi için halen Yüksek Planlama Kurulu onayı beklenmektedir.

Tasarruf hedefi

Temel hedefin 2023 yılında enerji yoğunluğunun 2011 yılına göre yüzde 20 azaltılması olarak ortaya konduğu Enerji Verimliliği Strateji Belgesi Taslağı, belirli bir zaman diliminde gerçekleştirilecek sayısal hedefler açısından ihtiyaç duyulan bir çalışmadır. Ancak Enerji Verimliliği Strateji Belgesi de EİE gibi KHK’lerden nasibini almıştır. Haziran 2011’de yayımlanan KHK ile bakanlıkların yeniden yapılandırılması; strateji belgesi taslağında-

ki bakanlık ve kurum isimlerinin düzeltilmesini, ardından taslağın yeniden bakanların imzasına açılması gereksinimi doğurduğundan belgenin yürürlüğe girmesi biraz daha gecikmiştir.

Sanayi kuruluşlarında verimlilik artırıcı projelerin uygulanması Kanun kapsamında desteklenmektedir. 21 Aralık 2011 itibarıyla bu kapsamda uygulanmakta olan 32 projenin 13’ü için 643 bin 213 TL destek ödemesi yapılmışken, diğer projeler değerlendirme aşamasındadır. Yönetmelik değişikliği gerekçesiyle, şirket başvuruları gibi verimlilik artırıcı proje desteği başvuruları da 2011 yılı boyunca alınmamıştır.

Yazılım sorunu

Kanun, binalarda ve sanayi kuruluşlarında enerji etüdü, ölçüm, uygulama gibi işleri yürütecek enerji yöneticilerinin eğitimlerini de düzenlemektedir. Eğitimler, (kapatılmadan önce) EİE, yetkilendirilmiş kurumlar ve şirketler tarafından düzenlenebilmektedir. 21 Aralık 2011 itibarıyla binalarda 1900, sanayide 2 bin 602 sertifikalı enerji yöneticisi bulunmaktadır. 27 Ekim 2011’deki yönetmelik değişikliğiyle enerji yöneticileri için bina ve sanayi yetki ayrımı ortadan kalkmış, tüm mühendislerin enerji yöneticisi olabilmesi mümkün hale gelmiştir.

Binalarda enerjinin verimli kullanılması konusunda Kanun ve 2008 yılında yayımlanan Binalarda Enerji Performansı (BEP) Yönetmeliği kapsamında çalışmalar yürütülmektedir. Yönetmeliğe göre, her binanın enerji tüketim bilgileri ve verim sınıfını gösteren enerji kimlik belgesinin (EKB) düzenlenmesi yeni binalar için zorunludur. Mevcut binaların enerji kimlik belgelerinin düzenlenmesi için 2017’ye kadar süre tanınmıştır. EKB düzenlemekle yetkili uzmanların eğitimleri yetkili kurumlar ve şirketler eliyle hızla düzenlenmiş, 11 Kasım 2011 itibarıyla EKB uzmanı sayısı 10 bin 410’a ulaşmıştır. Ancak EKB düzenlenmesinde kullanılan BEP-TR yazılımına erişim ve yazılımın kullanım sorunları uygulamanın başladığı 1 Ocak 2011’den bu yana çözülememiştir.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı’nın 2005 yılında hazırladığı 2005-2020 talep tahminlerinde, ülkemizin birincil enerji tüketiminin geometrik olarak artmaya devam edeceği, 2020’de 222 milyon ton eşdeğer petrole (TEP) ulaşacağı öngörülmüştür. 2010 yılında gerçekleşen birincil enerji tüketimi 109 milyon TEP’tir. Benzer şekilde, TEİAŞ tarafından hazırlanan 2011-2020 Üretim Kapasite Projeksiyonu’nda, 2020’de elektrik enerjisi talebinin 2010’da gerçekleşen miktarın iki katına ulaşacağı öngörülmüştür. Enerji talebi tahminlerindeki bu durum, enerji planlamasında verimlilikle elde edilecek tasarrufun dikkate alınmadığının göstergesidir. Ülkemizin enerji ihtiyacı için nükleer enerji, doğalgaz, ithal kömür santralleri yerine daha ucuz olan enerji verimliliği öncelikli olarak ele alınmalı, devlet politikası olarak benimsenmeli ve bunun gereği olarak yeterli kaynak ayrılmalıdır. Bu; enerji yoksunu ülkemiz için bir zorunluluk olduğu kadar iklim değişikliği tehdidi altındaki gezegenimize karşı sorumluluğumuzun da gereğidir.

